

TRŽIŠKI VESTNIK

Leto II.

Tržič, v četrtek 9. aprila 1953

Štev. 8

Z OBISKA TOVARIŠICE VIDE TOMŠIČEVE V TRŽIŠKI OBČINI:

Skrb za ekonomsko vzgojo delavcev je naša velika naloga

— je poudarila tovarišica Tomšičeva na zasedanju Delavskega sveta v BPT

V petek, 3. aprila je Tržič doživel prijeten obisk. Tovarišica Vida Tomšičeva, članica CK ZKJ, org. sekretar CK ZKS in članica Izvrš. sveta LRS je v spremstvu tov. Franca Popita, sekretarja Okr. komiteja ZKS Kranj in člana Izvrš. sveta LRS obiskala tržiško občino.

V imenu Tržičanov so gosta pozdravili v prostorih LOMO predsednik mestne občine tov. Lovro Cerar, sekretar obč. komiteja ZKS tov. Milan Tribušon in predsednik obč. odbora SZDLJ tovariš Zdenko Lavička.

Tovarišica Tomšičeva se je zanimala zlasti za gospodarske, socialne in politične probleme tržiške občine. Dalj časa se je zadržala v razgovoru o družbenem planu naše občine. Odobravala je staljšče ljudskega odbora mestne občine, da se večji del dopolnilnih sredstev za leto 1953 porabi za reševanje stanovanjske krize, kakor tudi za komunalne naprave, katerih je Tržič brez dvoma prepo-treben.

Tudi vprašanje šol je zanimalo tovarišico Tomšičevo, zlasti kakšni bodo prostori v osnovni šoli v Podljubelju, ki se bo letos gradila. Po mnenju tov. Tomšičeve bi sodobna šola morala biti urejena tako, da bi lahko razbremenila starše od 8. ure zjutraj do 5. ure popoldne ter bi bil s tem pretežni del vzgoje otroka prenešen tja, kamor pravzaprav spada, namreč na prosvetni in vzgojiteljski kader. Potem bi se naše žene-matere lahko več in bolje uveljavljale na vseh področjih družbenega življenja.

Poseben poudarek je dala tovarišica Vida Tomšičeva zlasti vprašanju zaščite naše žene-delavke. Da bi se natančneje seznanila s tem, v kakšnih pogojih dela tržiška žena v produkciji, si je ogledala dvoje tovarn, kjer je zaposlena pretežno ženska delovna sila in sicer Bombažno predilnico in tkalnico ter Tovarno čevljev »Triglav«.

Popoldne je bila tovarišica Tomšičeva v Podljubelju. — Izredno lep dan ter divje-krasna pomladansko-zimska narava sta ustvarjala med obiskovalci najboljše razpoloženje. Snovi za diskusijo pa je bilo tudi dovolj: Zelenica, zeleniška žičnica, ljubeljski predor, mednarodna cesta preko Ljubelja skozi Tržič, živosrebrni rudnik itd. — o vsem tem je tekkel razgovor.

Pri povratku v Tržič so podljubeljski šolarčki kar s »šrango« ustavili tov. Tomšičevo pred šolo, jo pozdravili, izročili šopek cvetic in jo povabili, naj si ogleda njihove — sicer tesne, toda či-

ste — šolske prostore. Kljub skopo odmerjenemu času si je tovarišica Tomšičeva vzela 15 minut časa za prisrčen razgovor s šolarčki in učiteljicami, zanimajoč se za šolske probleme, učne uspehe itd. Seveda tudi tokrat ni šlo brez fotografskega aparata, ki je drage obiskovalce skupaj z otroki »ujel« kot lep spominek za šolski album.

Tovarišica Tomšičeva si je ogledala še slikovito sotesko v Dolini in graščino v Puterhofu.

Delavci tržiške predilnice so tovarišico Tomšičevo in tov. Popita povabili na prvo zasedanje novoizvoljenega delavskega sveta. Pozdravljena z viharim ploskanjem sta imenovana prisostvovala predaji poslov upravljanja podjetja novemu delavskemu svetu. Na splošno željo članov delavskega sveta in vseh pri-

Zakaj se borimo za decentralizacijo gozdnega gospodarstva

Vsaka centralizacija ima v sebi vsa svojstva državnega kapitalizma, česar pa v naši državi nikdar ne bomo odobravali. Hočemo, da ljudstvo, ki ustvarja dobrine in sredstva za življenje, prevzema v roke sredstva za proizvodnjo. Kdaj pa ima ljudstvo v svoji roki proizvodna sredstva? Morda takrat, ko izgublja pregled nad gospodarstvom in iniciativo, ko prevzamejo vodstvo gospodarstva posamezniki mesto družba?

Vsaka centralizacija ima v sebi že značaj diktata, ukazovanja in gospodarstva od zgoraj navzdol. Proti temu pa se borimo izza nastanka naše socialistične države. S tem, da decentraliziramo naše upravo in podjetja, dajemo v roke ljudstva oblast, seveda pa tudi odgovornost za uspehe in napredek.

Taka načela vodijo merodajne kroge, ki si prizadevajo, da se gozdna uprava, lesno industrijski obrat in gozdna manipulacija v Tržiču izročijo krajevnim gospodarskim organom. Res je, da je koristi od poseka lesa v našem okolišu imel ves naš narod, res pa je tudi, da lokalne koristi pri dosedanjem gospodarstvu niso bile vidne. Če bi prišlo gospodarstvo z gozdom in lesom v roke lokalnega gospodarstva, bi od tega imel tržiški okoliš večje in vidnejše koristi. Očitek lokalnega domoljubja tukaj ni na mestu. Vemo, da veliko podjetje laže nekaj ustvarja in da bi se velika podjetja ne smela razdeliti. Kdor pa je zad-

sotnih je spregovorila tudi tov. Tomšičeva nekaj besed. Sicer kratak, toda vsebinsko bogat govor tovarišice Tomšičeve je dal novemu delavskemu svetu smer-nice za delo, zlasti kar zadeva skrb in brigo za vzgojo mladih kadrov, samozigrajevanja in ekonomske izobrazbe članov delavskega sveta in upravnega odbora ter štednje z materialom.

Zvečer pa je tov. Tomšičeva imela zanimivo predavanje o vtisih iz Indije v Cankarjevem domu. Predavanje je brez dvoma zadovoljilo tako inteligenta kot delavca, saj je bilo slikovito, izčrpno in vsebinsko vsakomur dostopno. Slišati je bilo splošno mnenje, da si takih predavanj še želimo.

Po predavanju se je razvila sproščena diskusija, trajajoča skoro eno uro, ki bi se pa še nadaljevala, če bi čas to dopuščal.

Zastopniki LOMO in organizacij so se gostoma zahvalili za obisk ter se prisrčno poslovili od njiju z željo, da bi prvemu sledili še drugi podobni obiski, ki bodo prav gotovo pozitivno vplivali na delo na vseh področjih javnega življenja in udejstvovanja.

nje čase zasledoval boj Gradisovcev za delavsko osamosvojitve in zasleduje boj železničarjev, ki streme za istimi cilja, ve, da prinaša komunistična gospodarstva in uprave dokazano večje koristi in boljše perspektive kot centralistično vodena uprava in gospodarstvo. Naj se nihče ne boji, da bo lokalna uprava slabše vodila gozdno gospodarstvo. Za dobro gospodarstvo se bodo lokalni odgovorni krogi že pobrigali.

Krajevne gospodarske oblasti hočejo v svoji upravi združiti vsa gospodarska sredstva, ker bodo od delovanja teh sredstev imeli korist delavci. Ali ne bi bilo lepo, če bi od onih tisočev kubikov lesa, ki se posekajo v našem okolišu, imeli korist prvenstveno tukajšnji delavci? Mestna občina Tržič bi hotela ne le gospodarstvo z gozdovi, ampak tudi napraviti nekak lesni kombinat. V ta obrat bi spadala žaga na kolodvoru, izdelovanje finega pohištva, stavbno mi-zarstvo, produkcija finalnih izdelkov ter izdelovanje lesne embalaže. Več krajevnih majhnih podjetij bi se združilo v lesni kombinat, ki bi imel vse pogoje, da ustvarja krajevnim delavskim krogom boljši življenjski standard.

Mislimo, da se z našim mnenjem strinjajo vsi Tržičani in da bodo podpirali načrte, da preide lesno gospodarstvo v roke krajevnih gospodarskih oblasti v Tržiču.

S sestanka Zveze komunistov

V četrtek, 2. aprila je bil v dvorani »Runo« sestanek osnovne organizacije Zveze komunistov mesta Tržiča, na katerem so komunisti razpravljali poleg organizacijskih vprašanj v glavnem o obisku maršala Tita v Londonu in druga zunanje in notranjepolitična vprašanja. O pomenu obiska maršala Tita v Londonu je dal temeljito obrazložitev tov. Jelko Žagar. Nato so govorili o spremembah, ki so nastale po smrti Stalina v SZ in njeni zunanjepolitični taktiki. Tov. Markelj in Hlebec sta govorila o naši finančni politiki. Živahno so raz-

pravljali tudi o cenah živilom. Ugotovili so, da bi morale trgovine preprečiti nakupovanje velikih količin moke s strani kmetov, ki nato presejano moko zopet prodajajo po visokih cenah delavcem.

Dobro bi bilo, da bi v razpravi sodelovali prav vsi komunisti, ne le posamezni, kakor dosedaj. Tudi bi bilo dobro, da bi se sestankov ZK udeležilo več nečlanov, ki naj bi s svojimi kritikami in predlogi pomagali pri naših skupnih naporih za zgraditev socializma in izboljšanje dela Zveze komunistov.

Lomljani po svoji delavnosti ne zaostajajo za drugimi

Na zadnjem zboru volivcev je odbor za elektrifikacijo poročal, da so načrti in predračun za elektrifikacijo v Lomu že izdelani. Vas ima sicer svojo lastno električno centralo, vendar je napeljava ponekod le provizorična in zlasti ne ustreza potrošnji toka na konicah, kjer je komaj toliko napetosti, da sveti luč, kaj šele, da bi mogli obratovati motorji. Zaradi teh dejstev je odbor za elektrifikacijo proučil situacijo in ugotovil, da bi bilo treba v ta namen investirati okrog 500.000 din. V to vsoto je odbor vstrel tudi instalacijo javne razsvetljave, ki je že iz turističnih razlogov potrebna.

Ko je odbor na sestanku predložil zamisljeni načrt, so se navzoči izjavili, da so pripravljeni po svoji gospodarski zmogljivosti prispevati polovico celotnih stroškov, to je 250.000 din, poleg tega pa bi večino del sami opravili. Za ostalo polovico pa bi odbor zaprosil mestno občino. Občina je v svojem družbenem

planu ustrezni znesek upoštevala in obljubila pomoč.

Da ne bi ostalo vse skupaj le pri besedah, je odbor že nabavil potrebno bakreno žico, da bo lahko delo pravočasno

Razpored fluorografiranja v naši občini

Naše bralce smo že v 6. številki našega lista do podrobnosti seznanili s tehniko in pomen fluorografiranja, danes pa prinašamo podroben razpored fluorografiranja v naši občini. V interesu naše skupnosti je, da se vsi, prav vsi, ki so dopolnili 15. leto, udeležijo te važne zdravstvene akcije! Posebej opozarjamo tiste, ko pomotoma morda niso prejeli poziva, da je ne glede na to tudi zanje udeležba obvezna!

(Delavci in nameščenci tovarn, uslužbenci nekaterih uradov ter dijaki imajo svoj razpored. Vendar naj se tisti, ki se iz kakršnegakoli vzroka ne udeležijo fluo-

izgotovljeno. Poleg tega pa se že zbirajo tudi prispevki, za katere so se vaščani obvezali.

Istočasno so na sestanku reševali tudi vprašanje zgraditve vodovoda v zgornjem delu vasi Loma. Zedinili so se v tem, da letos pripravijo načrte in poskrbe za potrebni material, v prihodnjem letu pa bi začeli z delom. Večino del bodo vaščani sami opravili.

Veliko so govorili volivci o vprašanju ureditve in podaljšanja občinske ceste, ki pelje skozi Lom. Cesta je na nekaterih mestih v zelo slabem stanju. Navzoči so se izrazili za to, da bodo pri ureditvi ceste sami pomagali. Že nekajkrat pa je bilo ugotovljeno, da bi bilo treba podaljšati cesto do koče pod Storžičem. Lomljani so bili vedno pripravljeni sodelovati in pomagati, vendar pa doslej krogi, ki so najbolj zainteresirani pri tej cesti, ne kažejo posebnega zanimanja zanjo. Mislimo, da bi le bilo treba enkrat reči odločno besedo in organizirati širšo akcijo, kajti le na ta način bo mogoče dvigniti turizem v tem predelu.

rografiranja skupno s svojim kolektivom, ravnajo po dolnjem razporedu!)

V Tržiču bo fluorografiranje v dneh 8. do 10. aprila pred pošto po naslednjem redu:

8. aprila ob 7.30 za Predilniško ulico, od 8 — 12 za Glavni trg, ob 12. uri za Kolodvorsko cesto, ob 12.15 za Ljubljansko cesto;

9. aprila ob 7.30 za Ljubeljsko cesto, ob 9.30 za Bleke, ob 11. za Pot na Zali rovt, ob 11.15 za Fužinsko ulico, ob 11.30 za Usnjarsko ulico, ob 12 za ulico Za Moščenikom, ob 13 za Blejsko cesto;

10. aprila ob 7.30 za Kurnikovo pot,

starček priromal v Dachau. Na delo ga v taborišču niso silili. Vsi smo ga spoštovali ter se z njim prav dobro razumeli. Tudi s Simonovičem sta bila dobra prijatelja.

Nekega večera, ko sem se sam sprehajal po glavni taboriščni cesti, me je nekdo poklical po imenu. Za mrežo bloka 27. je stal Tržičan Klemenc Franc iz Spodnje Preske. Povedal mi je, da je že nekaj tednov v taborišču, večinoma po zamreženih blokkih, ter da je oddelčen za transport v Allach, kamor je odšel že 19. marca. V Dachau pa je došel iz Innsbrucka.

Dne 26. januarja 1943 se je po taborišču raznesla vest, da je izbruhnil tifus. Obolele jetnike so takoj spravili v revir (bolnico), prizadete bloke pa izolirali. Ker je bilo tudi iz 16. bloka nekaj bolnikov, smo morali vsi ostati na bloku, nobeden ni smel v delavnico. Tisti delovni oddelki, ki so pa hodili na delo ven iz taborišča, so morali ostati doma ves čas karantene, to je do 27. marca, cela dva meseca. Jaz nisem smel v delavnico le nekaj dni, pa mi je bilo dolgočas, ker čiščenja bloka sem bil sit že izza prvih mesecev jetništva.

Pisem našim domačim nismo med karanteno smeli pisati v bloku. Za pisanje

11 Ko nisem bil človek

Blok 16 je bil precej napolnjen zlasti s Poljaki, katerih je bilo v taborišču znatna večina. Skoraj po vseh delovnih oddelkih je prevladovala poleg nemščine poljska govorica. Večina Poljakov, kakor so mi pripovedovali, je bila internirana v Dachau že leta 1939, po porazu Poljske; zlasti številna je bila — inteligenca. Kljub temu, da so jih Nemci smatrali za manj vreden narod, so si mnogi v teku let pridobili boljše položaje. Tako smo videli Poljake kot pomočnike surovih sobnih starešin, n. pr. pri delitvi hrane itd. Mnogi od teh se glede surovosti niso nič razlikovali od nemških funkcionarjev. Ne da bi hotel s tem žaliti poljski narod, ki je bil v drugi svetovni vojni kruto prizadet, moram resnici na ljubo povedati, da smo Slovenci zaman pričakovali od njih kak širši čut vzajemnosti med severnimi in južnimi Slovani. Zato je razumljivo, da so Poljaki zelo godrnjali, ko smo prišli Slovenci iz 14. na 16. blok, katerega so smatrali za nekako svojo republiko. Na 14. bloku smo spali še vsak na svojem ležišču, kar je moral vsak po predpisih postopati in ravnati slamnjačo kot škatljico vžgalc. Na 16. bloku smo pa spali po

2 in 2 na enem ležišču zaradi prenapolnjenosti.

Na tem bloku sem se seznanil z Jožetom Kranjcem; po rodu je sicer Štajerec, po ženi pa je sedaj Tržičan. V Dachau je došel z večjim transportom iz Begunj že v drugi polovici marca 1942. Čez nekaj dni so nas precej Slovencev premestili iz 4. v 3. sobo 16. bloka. Tam je bilo celo nekaj Srbov, med njimi nekaj njihov vodja, inženir in bivši kapetan Simonović iz Beograda. Najbolj pa nam je vsem imponiral Ivan Minčev, bivši poljedelski minister v bolgarski vladi Stambolijskega. Ker je bila ta vlada Rusiji naklonjena, so jo nasprotniki vrgli l. 1923. Minčev je zbežal na Dunaj in postal pisatelj. Spisal je knjigo »Slovanska Golgota«, v kateri je, kot nam je pripovedoval, opozarjal tako severne kot južne Slovence na nevarnost nemške »Drang nach Osten« ter priporočal vzajemnost. Ko so nacisti l. 1938 zasedli Avstrijo, so Minčeva nagovarjali, naj kot Bolgar piše v njihovo korist. Ker je ponudbo odklonil, je seveda romal iz ječe v ječo. Kot zaveden Slovan ni klonil, čeprav je moral v gestapovskih zaporih večkrat prestajati razne šikane. Obešali so mu n. pr. po 25 kg težke uteži na rame. Tako je sivolasi 70 letni

ulico Pred šolo ter Cerkevno ulico, ob 9.30 za Dolinsko cesto, ob 10 za ulico Fr. Ahačiča, ob 10.30 za prebivalce Za virjem, ob 11.30 za ulico Pod Kukovnico, ob 11.45 za Pot na pilarno, ob 12.15 za Presko, ob 13 za stanovanjska poslopja ob Cankarjevi cesti, ob 13.30 za Prečno ulico, Kovaško ulico, Vilj. Polaka ulico, Mizarsko ulico ter Dolinsko ulico.

V **Pristavi** bo fluorografiranje 8. aprila ob 7.30, v **Križah** isti dan ob 9.30, v **Seničnem** (za Senično, Novake, Vetrno in Gozd) isti dan ob 13.

V **Sebenjah** bo fluorografiranje 9. aprila ob 7.30 uri, v **Žiganji vasi** isti dan ob

9.30, v **Retnjah** (za **Retnje** in Breg) ob 11. uri;

Na **Bistrici** bo fluorografiranje 10. aprila ob 7.30, v **Kovorju** (za Kovor, Loko in Hudo) isti dan ob 10.45, v **Zvirčah** isti dan ob 13.30;

Pri **Sv. Neži** bo fluorografiranje za Sv. Nežo, Hušico in Popovo 12. aprila ob 7.30, v **Lešah** (za Leše, Palovče, Vadiče in Visočje) pa ob 8.30;

Na **Slapu** bo fluorografiranje za Slap, Lom, Čadovlje in Sp. Dolino 12. aprila ob 7.30, v **Puterhofu** (za Puterhof in Zg. Dolino) isti dan ob 10.30;

Pri **Sv. Ani** bo fluorografiranje 12. aprila od 11. do 14. ure pri Ankeletu.

Pred letošnjo turistično sezono

Zanimanje za pospeševanje turizma zavzema od lanskega leta v Trziču čedalje večji obseg. Po ustanovitvi Turističnega društva je smisel za ustvarjanje pogojev tujkega prometa z nenehno propagando proniknil že v najširše plasti naših občanov. Tako smemo upati, da bodo ti pogoji sčasoma vendarle ustvarjeni in bomo končno našli ime našega mesta med prvimi tujkoprometnimi kraji Slovenije in slehernem vodniku po naši deželi.

Seveda nam do tega odličnega položaja med renomiranimi turističnimi kraji še mnogočesa manjka. A prvi začetki so tu in uspehi dosedanjega dela so že vidni. Še več pa je načrtov, ki še čakajo uresničitve... Med najnujnejšimi potrebami so slejkoprej hoteli, brez katerih ne moremo sprejeti večjega števila gostov. Vendar moramo že sedaj na tisto majhno število gostov, ki se pač bodo v teh skromnih razmerah zadrževali med nami, in na inozemce, ki se bodo po vzpostavitev prometa skozi ljubeljski predor v čedalje večjem številu — za zdaj sa-

mo — vozili skozi naše mesto, napravili kolikor mogoče ugoden vtis, da se bodo pozneje tudi radi ustavljali pri nas in delali propagando za nas še pri drugih.

Tega se dobro zaveda najprej Turistično društvo samo. V skrbi, da napravi čim ugodnejši vtis na gosta, ki stopi v njegovo pisarno po informacije, je razširilo svoje poslovne prostore za posebno sejno sobo in opremilo oba prostora z novo opremo — seveda s pomočjo naših gospodarskih podjetij, ki so pokazala izreden smisel za moderniziranje teh lokalov. Tovarna Runo je podarila usnje, Tovarna finega pohištva pa deloma brezplačno, deloma s prispevki drugih tovarn, zlasti Bombažne pre-

dilnice in tkalnice, izdelala okusne fotelje, mize in stole; Preskrba in Prehrana sta podarili preproge in tako dalje. Ko bo urejena še fasada, naš turistični urad ne bo več zaostajal za drugimi. — Nadalje je društvo poskrbelo za nove oglasne deske, ki bodo dajale mestu vse drugačno lice kot dosedanje, skrbelo pa bo tudi za kulturnejše plakatiiranje, kot smo ga bili vajeni doslej.

Ljudski odbor mestne občine nosi pri preobrazbi Trziča v turistično mesto seveda glavno težo in medtem ko je Turistično društvo lahko več ali manj le pobudnik za olupšavo mesta in graditev turističnih naprav, je ljudski odbor pač glavni investitor le-teh. Priznati pa mu je treba, da je od svojih sredstev namenil letos kar precejšnje vsote v te namene. Če se že ne ustavimo pri kopališču, ki letos pač še ne bo moglo biti dograjeno in pri ostalih daljnjih načrtih, pa moramo tembolj pozdraviti njegove načrte, ki se bodo v kratkem začeli uresničevati. Sem spadajo v prvi vrsti ureditev prostora med stanovanjskimi poslopji ob Cankarjevi cesti ter vseh potov, ki bodo lahko služila kot spremljalnišča domačinom in gostom. Zelo važna pa je tudi akcija, ki jo spočenja, da se namreč vsa zanemarjena pročelja hiš obnove.

Tržiška podjetja prav tako kažejo dobršno mero dobre volje, da pripomorejo k ureditvi mesta. Tako n. pr. zagotavlja Tovarna kcs in srpov, da bo pri svoji stanovanjski hiši ob gornjem mostu po

„MEHANIKA“ - Tržič, Glavni trg 15

sprejema v popravilo vseh vrst radio aparatov, telefonskih naprav, reglerje, starterje in diname za avtomobile. — »MEHANIKA«, TRŽIČ, Ljubeljska 17 pa sprejema v popravilo avtomobile, motorna kolesa in biciklje. — Dobijo se vsi nadomestni deli.

Priporoča se »Mehanika«, Tržič

so določili izpraznjeni blok št. 2. Vsak, kdor je prišel na blok pisat pismo, si je moral najprej umiti roke z vodo, kateri je bil primešan lizol. Pisma smo oddali kar tam. Pri odhodu se je bilo treba zopet umiti. Raznesla se je vest, da bolnikom, obolelim na tifusu, v bolnici manjka primerne lahke hrane. Brž je bila organizirana pomoč. Godbeniki poljskega orkestra so hodili nekaj večerov od bloka do bloka ter po sobah nabirali prostovoljna darila za bolnike. V vsaki sobi so zaigrali nekaj skladb, mi smo pa iz svojih paketov dajali, kar je pač kdo imel primerne, n. pr. kako lahko pecivo, sladkor, sadje. Tisti, ki so zaradi zaposlitve zunaj taborišča morali dva meseca karantene ostati brez dela na blokih, so pridno čistili bloke, belili školjke stranišč z apnom itd.

Tako se je upravi taborišča posrečilo z raznimi strogimi ukrepi omejiti, da se tifus ni preveč razpasel. Koliko je bilo smrtnih žrtev, nismo zvedeli; od ožjih znancev Slovencev ne vem za nobenega. Zima l. 1942-43 ni bila huda, snega je bilo malo; meseca februarja in marca so tisti, ki so bili zaradi karantene brez stalnega dela, lahko posedali pred bloki ter debatirali o raznih političnih problemih. Čeprav nismo smeli v pismih na

domače omeniti, da je v taborišču tifus, se je vendar ta vest raznesla tudi po Trziču ter drugod, kar je skrb naših domačih še povečalo.

Dne 27. marca 1943 je bilo karantene konec ter so šle vse delovne komande zopet na delo tudi ven iz taborišča. V čevljarski delavnici sem zopet ostal jaz kot edini Slovenec. Med zaporo taborišča zaradi tifusa je tam delal še en Slovenec, Anton Zabukovec, ki je bil, kakor mi je pravil, že v Trziču in delal kot čevlj. pomočnik pri firmi Sitar - Hrovat. Konec marca smo dobili vsi, ki smo delali v notranjosti taborišča, civilne obleke, na katere smo seveda morali našiti rdeče trikotnike in številke na desno hlačnico ter na levo stran jopiča. Progaste jetniške obleke so obdržali samo tisti, ki so hodili na delo iz taborišča. Ker je zaradi tifusa delo precej zaostalo, tako v delavnicah zunaj taborišča, kakor tudi v notranjosti taborišča, smo delali še celo v nedeljah popoldne do 3. ure. To se je ponavljalo nekaj nedelj, sicer smo bili v nedeljah popoldne prosti.

Dne 4. aprila 1943 so nas Slovence preselili na izpraznjeni blok 24, ki smo ga imenovali jugoslovanski blok, ker smo imeli mi Jugoslovani večino, čeprav

je bilo na tem bloku nekaj Poljakov, Grkov, Nemcev in drugih. Slovenci smo bili po vseh sobah. Največ nas je bilo v prvi sobi, med temi dva Tržičana, jaz in Pehare Anton. V svoji sredi smo imeli tudi kapetana Simonoviča in bolgarskega ministra Minčeva. Godbenik Ignac Zupan je bil dodeljen v drugo, Kovorjani v tretjo, Franc Zupan od Sv. Ane pa je bil v četrti sobi.

Na vseh blokih je bilo tako, da je bil starešina prve sobe obenem tudi starešina bloka (barake). V prvo sobo bloka 24 nas je oddelil starešina večinoma že starejše jetnike. Bil je nemški socialist, v taborišču že šesto leto. Rekel nam je: »Jaz vas ne bom pretepal. Ker vas poznam, da boste imeli sobo v redu, vam dovoljujem, da si sami iz svoje srede izberete po enega, ki bo skrbel za red in čiščenje spalnice, dnevne sobe, umivalnice, stranišča, veže in drugo.« Veseli, da nam je dovolil starešina tako široko »samoupravo«, smo si jih takoj izbrali in v zadovoljstvo starešine vzdrževali potreben red in snago. Ob neki priliki nam je dejal: »Sedaj zapovedujem 24. bloku, svojčas, ko je bila v Nemčiji še demokracija, sem pa večkrat govoril na shodih pred 100.000 zborovalci.«

(Nadaljevanje sledi.)

tolikem času letos končno le izdelala tudi zunanost, ki zares kazi vso okolico.

Nekaj izboljšav bo tudi v železniškem voznem redu, ki stopi prihodnji mesec v veljavo. Ne le ob nedeljah, kot že nekaj časa doslej, tudi ob delavnikih bodo imeli turisti iz Ljubljane zvezo s prvim tržiškim jutranjim vlakom. Uveden bo mešani vlak z odhodom iz Ljubljane ob 3,25, iz Šiške pa ob 3,35. Odhod iz Ljubljane je zelo zgoden, vožnja do Kranja bo trajala dve uri, vendar možnost za daljše ture v naše planine bodo turisti le imeli. — Ob nedeljah bo poleg tega vlaka vozil še izletniški vlak z odhodom iz Ljubljane ob 7.10 in s prihodom v Tržič ob 8.56. — Večerna zveza z Ljubljano bo tudi boljša: v Kranju bo za 40 minut manj čakanja na zvezo.

Tako in še na razne druge načine Tržič s hitrimi koraki dohiteva lepša in turistično bolj razvita mesta naše do-

movine in gostje se bodo končno tudi pri nas radi ustavljali.

Nikakor pa ne bo odveč, če v tej zvezi poudarimo tudi dolžnosti in odgovornost vseh občanov, ki jih v tem pogledu imajo. Vsak posameznik je namreč dolžan prispevati k lepšavi mesta in tudi v resnici lahko že s skromnimi sredstvi mnogo prispeva. Kaj je n. pr. laže kot gojiti okrasne rastline v cvetličnih lončkih ali zaboječkih na oknih, balkonih itd.? Predvsem pa je dolžnost vsega prebivalstva paziti na čistočo po trgu in ulicah, varovati javne naprave, nasade in podobno. Na žalost lahko še vedno opazamo med nami precejšnjo nekultiviranost, ki se kaže v razbijanju svetilk za javno razsvetljavo, podiranju ograj ob cestah, pisanju po zidovih, odlaganju smeti kjerkoli, uničevanju mladih nasadov in podobno. Z razvijanjem Tržiča v turistično mesto se bo morala vzporedno pač razvijati tudi naša splošna kultura...

Preteklost in bodočnost Ljubeljskega prehoda

Ljubeljski prelaz, 1370 m, so uporabljali že v rimskih časih. O tem so pričali ostanki rimske poti, ki so bili vidni še v 18. stoletju, in najdbe rimskih votivnih kamnov, ki so bili kot nekakšna znamenja postavljeni ob cesti. Nekaj teh pomnikov je shranjenih v celovškem muzeju, nekaj pa je vgrajenih v zidovje

ne bi bil utemeljen, ako ne bi kontroliral prehodov; in slednjič položaj starega Tržiča, ki so ga postavili visoko v gorovje tik pod Ljubeljem, da je od tamkaj mogel vršiti prehodno funkcijo za obe poti hkrati — za tržiško in begunjsko.

Stari Tržič, katerega je koroški voj-

cerkve sv. Lenarta pod Ljubeljem, kjer so še danes vidni. Iz posameznih napisov je razvidno, da je bilo nekaj teh kamnov posvečenih boginji Belestis — to je boginji rudnikov, iz česar se da sklepati, da so že Rimljani poznali rudonosnost ljubeljskega revirja, ki ga prav sedaj tudi naši geologi znova raziskujejo.

Ta strma gorska tovarna steza je bila najbližja zveza med mestom Virunum na Gosposvetškem polju in med našo Emono. Univ. prof. dr. Melik navaja v svoji knjigi »Planine v Julijskih Alpah« za verjetno, da je šla od Blejskega kota in Radovljiške dežele pot skozi Begunje in Drago ter se od tam povzpela čez Preval, 1309 m, in med Dobroč in Begunjsčico naravnost k Ljubelju, ne da bi delala ovinek na Tržič. Za takšno tolmačenje navaja: ime prelaza Preval, ki že samo priča o veliki starosti; postojanko starega Lambergarjevega gradu »Kamen«, ki bi ob vhodu v tesno Drago

voda v 13. stoletju vsled naraščajočega prometa prepustil stiškim menihom z ljubeljskimi rudokopi vred — je kmalu prestal. Ne, ker ga je zasula Košuta s svojimi velikanskimi kamenitimi gnatom, ki so še danes vidne okrog Ankeleta (ker te so ledeniškega izvora — trdi prof. dr. Melik v svojem spisu: O diluvijalni poledenitvi v Karavankah). Stari Tržič se je pač preživel, ker je bil na tem visokem gorskem svetu izpostavljen vsem vremenskim neprilikam ter ni imel ne prostora, ne vodnih sil in ne drugih pogojev za nadaljnji razvoj.

Šele v 16. stoletju so napravili iz slabe poti cesto, ki je bila na vrhu Ljubelja speljana skozi 150 korakov dolg predor, kar je veljalo tiste čase za pravo čudo. Prelaz pa je bil kljub temu zelo težko prehodan, zaradi česar je že Valvasor snoval načrt za izgradnjo ljubeljskega predora na sedanjem mestu.

Ko je v začetku 18. stoletja nameraval avstrijski cesar Karel VI. preko Lju-

IZLET NA KRISKO GORO

Turistično društvo priredi v nedeljo, 12. aprila skupni izlet ljubiteljev naših gora na Kriško goro. Odhod ob 7. uri zjutraj izpred pisarne Turističnega društva. Vzpne se mimo Velike Mizice, vračamo pa se skozi Gozd in Golnik, kjer nas bo čakal avtobus. Z vrha Kriške gore bodo imeli izletniki priliko povzpeti se še na Tolsti vrh, če jih bo volja. — Udeležite se izleta v čimvečjem številu!

belja priti v Ljubljano, se je zopet mnogo razpravljalo o ljubeljskem predoru. Koncem koncev pa so samo cesto razširili in izboljšali, na vrhu Ljubelja pa porušili stari predor, ki se je že začel posipati. Na mestu predora so izkopali v hrib globok prehod in v spomin na to postavili dva obeliska, kakor stojita še danes.

Sto let nato sta dva podjetna domačina — dr. Jože Jabornik iz Tržiča in Andrej Kapus iz Kamne gorice — hotela na vsak način prodreti z načrtom ljubeljskega predora. Celih deset let se je o tem veliko pisalo in proučevalo. Do uresničenja pa ni prišlo — to pot ne toliko zaradi tehničnih, kot zaradi finančnih težav.

Generalna direkcija na Dunaju je leta 1870. izdelala načrt železnice skozi Ljubelj, ki bi vezala Celovec - Borovlje - Tržič - Kranj - Loko - Idrijo - Divača - Trst. Ko pa je zmagala trasa Ljubljana - Trbiž in stekla maja 1871 gorenjska železnica — so vozovi, katerih se je dnevno nad 200 viilo po strmih klancih — na ljubeljski cesti začeli hitro izginjati. Prej tako živahna dolina, po kateri je šel dan za dnem nezasišani promet, po kateri so se pomikali najrazličnejši narodi in poklici, vladarji, vojskovodje in cele vojske — je naenkrat osamela. Tudi poštni voz, ki je redno vsak dan vozil iz Ljubljane v Celovec — je 16. novembra 1875 zadnjičkrat pasiral Ljubelj.

Pred zgraditvijo karavanške železnice se je še enkrat z vso silovitostjo vnel boj za progo skozi Ljubelj. Poraz, ki je nato sledil, je bil silovit udarec za vso šentansko dolino in je bil morda tudi eden vzrokov, da so vse obsežne rudniške naprave pred 50 leti obstale.

Takoj po okupaciji Gorenjske so Nemci pričeli z obsežnimi deli, da bi na najučinkovitejši način povezali severne kraje z južnimi. Kot je znano, so za ta dela uporabljali kot suženjsko delovno silo tudi vojne ujetnike in svoje lastne politične pripornike. Nebroj Francozov je pri tem delu pustilo svoje zdravje, mnogo pa celo svoje življenje. Zveza borcev želi prav tem žrtvam fašizma pred vhom v predor postaviti lep spomenik, ki bo izdelan po načrtih arhitekta Trpina. Pri njegovi postavitvi bo sodelovala tudi Francija.

Posebne vrste zanimivost za izletnike bi bila, če bi se ob novi trasi postavili nazaj nekdanji rimski spomeniki ali vsaj njihovi faksimili.

Nemci seveda predora niso dovršili. Dograditi bo treba še opornike, tlakovati cestišče s kockami, urediti odtok voda in razsvetljava. Naši in avstrijski

(Nadaljevanje na 7. strani spodaj)

Piši o tem, kar vidiš, ne o tem, kar slišiš!

Iz vrst članov dramskega odseka »Svobode« smo prejeli:

V 13. številki »Glasu Gorenjske« tov. M. C. kritizira uprizoritev Gervaisove komedije »Za stanovanje gre«, ki jo je uprizorila igralska družina tržiške »Svobode«. Ker ocena kaže neživljenjsko obravnavanje problema in diši po nekakem razbijanju enotnosti te družine, se mi zdi potrebno, da piscu odgovorim.

V kritiki ni niti malo razčlenjeno, kaj je bilo v predstavi slabo, ampak je kritik uprizoritev v celoti ocenil kot nič vredno, ter trdi, da ni bila doživeta, da ni bila niti igralsko niti režijsko našturana itd. Pošteno kritiko sprejemmo vselej z veseljem, saj nam je taka kritika v veliko oporo pri našem nadaljnjem delu. Pisec kritike se spotika ob sceneriji in jo primerja s scenerijo ob drugi predstavi, čeprav se ni v nobeni stvari nič spremenilo. Prav tako piše, da je bila premiera porazna, druga predstava pa dobra, čeprav vedo vsi, ki so si igro ogledali, da sta bili tako ena kot druga predstava sicer igralsko nekoliko šibki, vendar doživeto podani. Iz tega se da torej zaključiti, da tovariš M. C. morda niti ni videl predstav in si jih je le v svoji glavi »predstavljal«. Slutim, da je pisec kritike prisluhnil nekomu tretjemu, za katerega misli, da ima vse prav, kar reče. Zakaj se je pisec posluževal že zdavnaj dognanih materialnih problemov, ki jih ima »Svoboda«? Ali ne bi bilo lepše, ko bi se večkrat pokazal med

člani dramske družine, ki je toliko večerov presedela pri vajah in se skušala vsestransko potruditi, da nekaj pokaže? Zakaj toliko primerjave z drugimi predstavami, za katere dvomim, da jih je pisec videl? In ali je pisec v igralcih videl delovne ljudi, ki ne samo podnevi, ampak tudi ponoči delajo pri svojih strojih v tovarnah? Vsa taka in podobna vprašanja se postavljajo treznemu človeku, ko je čital to kritiko. Glede na delo »Svobode« same pa se že dalje časa opazajo neka čudna podtiljanja, ki so za njen nadaljnji razvoj zelo škodljiva, in bo potrebno postaviti enkrat tudi vpra-

šanje, zakaj ne deluje tržiški orkester več s tistim elanom, kot smo ga videli v preteklih letih, ko je bil na raznih nastopih in tekmovanjih med najboljšimi v Sloveniji? Zakaj je pevski zbor danes, če že tako rečem, v veliki meri začel popuščati z delom in zakaj posebno med mladino zanj ni pravega zanimanja?

To so resni problemi in bi bilo bolj na mestu, če bi pisec tudi te stvari videl, ki so v škodo ugledu »Svobode«, kajti kolikor poslušas delovne ljudi Tržiča — so bili s predstavo »Za stanovanje gre« zadovoljni. Piscu moram vsekakor dati nauk: Piši sam, pošteno, kar vidiš, in z objektivnim presojanjem!

Nekaj pojasnil o Prešernovi družbi

V našem listu smo tržiško javnost že seznanili s Prešernovo družbo. Ker upamo, da bo zanimanje za Prešernovo družbo še naraslo in ker smo dokoli v zadnjem času nekaj novih pojasnil, jih tukaj na kratko povzemamo.

Prešernova družba je družbena organizacija s sedežem v Ljubljani. Namen Prešernove družbe je razvijati socialistično zavest in dvigati kulturno in politično raven slovenskega ljudstva.

Naloga družbe je izdajanje rednih in izrednih knjig ter publikacij, razpečavanje knjig svoje in tujih založb ter prirejanje predavanj, literarnih večerov in razstav, na katerih naj se popularizira slovenska knjiga.

Člani družbe so ustanovni, podporni in

redni. Ustanovni član je vsaka pravna ali fizična oseba, ki plača ustanovnino. (lahko tudi več ustanovnin). Podporni član je vsaka pravna ali fizična oseba, ki plača podpornino. Višino ustanovnin in podpornin smo že zadnjič objavili. Sprejem ustanovnih in podpornih članov potrdi Glavni odbor Prešernove družbe pismeno in z objavo v svojem Koledarju. Redni član postane vsakdo, ki plača redni letni prispevek.

Ustanovni, podporni in redni člani imajo posvetovalno pravico, pravico voliti in biti voljeni. Vsak član, ne glede na to, ali je ustanovni, podporni ali redni, ima en glas. Ustanovni, podporni in redni člani imajo pravico do prejemanja rednih knjig, ki jih izdaja družba ob

Naši kraji v slovenski književnosti

Janez Jalen:

OVČAR MARKO

Soparno in zagatno je bilo na dan pred sveto Ano, in pri kočah na Zelenici so bili vsi žejni. Voda pa se je na poti izpod Vajneša do kopišča tako segrela čez dan, da je pač zmočila usta, žeje pa ni ugasila. Trlejeva Meta je šla pod noč s škafo in prav k izviru po ledeno mrzlo vodo, ki teče iz skale, kakor bi jo bil Mojzes s palico pritrkal.

Pri studencu je sedel tretjinec Tevž. Ni bil dobre volje.

Meta ga je odgovorila: »Kaj se pa ti potikaš pod noč tako daleč od koč?«

»Zato, ker sem v vsaki koči samo za napotje.«

»Zakaj si pa tak?«

»Kakšen tak? Kateri izmed deklet sem pa kaj žalega storil?«

»Tega ne morem reči. Pa vendar —.«

»Če sva si pa s Podlipnikovim ovčarjem navzkriž. — Saj se tudi drugi fantje stepejo, pa jim dekleta tega ne zamerijo.«

»Že. — Ampak — če že ne moreš skriti nevoščljivosti, ker je Marko Podlipnikov ovčar in ne ti, bi bil vsaj jarce in Volkuna pustil pri miru in Manice nikar ne plaši, ko vendar veš, da jo imamo vse rade.«

»In Marka menda tudi,« je oponesel Tevž Meti.

»Tudi,« je pritrdila planšarica, čeprav ji je bilo malo nerodno. »Drugačen bodi, pa boš še ti ves naš.«

»Kakšen drugačen naj pa bom?« se je izgovarjal tretjinec.

»Če tega sam ne veš, potem ti ne morem pomagati.«

Meta je zadela škafo na glavo in odšla. Tevž je stopil za njo in jo prijazno poprosil: »Meta! Ali greš jutri z mano k Šentani?«

Meta se je začudila: »S tabo? — Nak! Ne grem.«

Tretjinec pa jo je vendarle skušal pregovoriti: »Strdeja ti bom kupil, kar ga boš mogla snesti, k Jurju v gostilno te popeljem, pečenko bova jedla in za vino bom dal, in plesala boš, dokler se ti bo ljubilo. Pojdi!«

»K Šentani pojdem, pa s tabo ne.«

»Zakaj pa ne?«

»Potem bi mi vsi rekli, da te imam rada.«

»Pa me imej.«

»Nočem.«

»Zakaj nočeš?«

»Zato, ker si tak.«

»Pa če postanem drugačen?«

»Najprej pokaži, da znaš biti drugačen.«

»Boš videla, da znam.«

Tretjinec je odšel zapirat v tamor dvoje zaostalih itelet, Meta pa se je prismejala z mrzlo vodo v kočo. Ni pa hotela povedati, zakaj je tako dobre volje. Na tihem se ji je vendar dobro

zdelo, da jo je Tevž prosil ljubezni, čeprav bi ne hotela postati njegova žena, tudi če bi se res predručila.

Jutro je bilo lepo. Tretjinec je spuščal živino iz tamorov, Bajtnikova Mica je molzla. Grdo se je držal Tevž, tako grdo, da ga Mica ni mogla več prenašati.

»Tretjinec! Če si kaj fanta, zajukaj, če ne bom jaz.«

»Se mi ne ljubi,« je černo odvrnil Tevž.

Mica se je zavrnila z golico v roki in se obrnila po dolini navzdol. Oči so ji obstale na Bledu.

Vse druge kraje odneseta na Zelenico očem Srednji vrh na desni in Begunjski na levi:

»Jujujujujujujujuhu!«

Malo je bilo fantov, ki so znali tako zavriskati kakor postarna planšarica Mica.

»Jujujujujujujujuhu!«

Pod Bukovo pečjo se je odzval Mežkov Joža.

Mica je bila njegovega vriska vesela. Vedela je, da zato tako podviza na vse zgodaj s tropom, da bo potem lahko peljal Rezko k Šentani: »Saj delati tudi zna, ne samo koledovati.«

Še bolj pa je bila vesela Joževega odziva planšarica Reza.

Res je prispel h kočam na Zelenico prvi Joža. Kmalu za njim so se prismejali pastirji in planšarice s Poljske pla-

koncu leta in do prejemanja izrednih knjig in publikacij s popustom v letu vpisa in vsako naslednje leto, za katero obnove članarino.

Redne in podporne člane nabirajo poverjeniki Prešernove družbe. Ustanovni člani, lahko pa tudi podporni člani, vplačujejo na naslov: Prešernova družba, Ljubljana, št. rač. pri NB 601-T-352.

Članarina za redne člane znaša letno

O naših zemljepisnih imenih

Mnogo imen naselij, voda, vrhov v naši občini — kot najbrž še marsikod drugod — v pisavi še vedno precej koleba in se še niso ustalila. Pri mnogih srečujemo celo po več variant! Nekaj imen je na prvi pogled nepravilnih, pri drugih pa bi se lahko odločili za eno ali drugo inačico, če bi nam bil njihov izvor popolnoma jasn. Prav bi bilo, da bi bilo čimprej konec tej zmedi. Vendar stvar ni preprosta in bi pred končno odločitvijo moralo sodelovati pri obravnavanju imen čim več ljudi, tako domačinov kot jezikoslovcev. Mi danes samo načenjamo to vprašanje, z željo, da spodbudimo naše bralce k razmišljanju.

Mnogi pišejo (in zagovarjajo s splošno rabo v govoru) Gojzd namesto **Gozd**. Izvor imena je jasn: ime prihaja od besede gozd. Knjižna oblika te besede je gozd; če se v nekaterih narečjih izgovarja gojzd, zato te oblike še ne smemo uveljaviti v pisavi! Podobno je napačna pisava Kladvo namesto **Kladivo**, Velika Mizca namesto **Velika Mizica** (pri čemer je vprašanje še, ali je smatrati Mizico

nine in s Preval. Od mačevskih koč pa so pripodrkovali Korošci.

Primoževega Marka ni bilo od nikoder in Manica ga je čimdalje bolj nestrpno čakala.

Prišli so pa fantje in dekleta in drugi od doma, iz vasi pod Pečmi, in so povedali, da Marko pase svoj trop v Rebri in ga soli.

»Aaa! Od Ančke god je,« se je domislila Mica in vse planšarice z njo: »Ne bodi žalostna, Manica, ti bom jaz kupila veliko semnja.

»In jaz. — Pa jaz,« so obljubovali tudi drugi.

Vesele gruče so se pomikale po stezi čez Zelenico k šentani pod Ljubeljem, po dva, po tri, po pet in še več. Le eden je hodil sam, Rotijin Tevž.

Tevž je res vsam planšarico kupil spomin na semenj pri Sv. Ani, le na najmlajšo je pozabil, na Primožovo Manico, in prav zaradi otroka mu je Trlejeva Meta oponesla, da ne zna biti drugačen in da bo ostal, kakršen pač je.

(Odlomek iz 9. pogl.)

Ljudska:

VRH LJUBELJA ŠANCE STAVIL

Vrh Ljubelja šance sem stavil,
od ljub'ce slovo sem jemal,
pa nisem imel časa zbogom reči,
moral sem nad Francoze teči.

Zapisal Simon Zupan

240 din. Za ta znesek, plačljiv tudi v obrokih, prejmejo ob koncu tega leta zbirko 5 knjig: Koledar, 1 leposlovno knjigo domačega avtorja, 1 knjigo iz tuje književnosti, 1 poljudnoznanstveno knjigo in 1 mladinsko knjigo. To zbirko knjig prejmejo seveda tudi vsi ustanovni in podporni člani. Ustanovni člani prejmejo toliko kompletov, kolikor ustanovnin so prispevali.

za lastno ime in ali se torej Mizica tudi piše z veliko začetnico!). Prav je **Kriška gora** in ne **Križka gora**, kot marsikdo še piše. Pri imenu **Križe** je sporen roditelj. Večina domačinov govori in piše: iz **Križev**. Toda beseda je množinski samostalnik ženskega spola in bi se morala sklanjati **Križe**, iz **Križ**, **Križam**, **Križe**, v **Križah**, s **Križami**. Prav je **Zgornje in Spodnje Vetrno** in ne **Veterno**. Ime res izvira iz besede veter, a polglasnik e v odvisnih sklonih ter v izpeljankah izpade. Prav je **Preval** in ne **Prevalj**.

Ali je prav **Kokovnica**, kot je splošno v rabi, ali **Kukovnica**, kot pišejo nekateri? Če izvajamo ime iz besede kuk, ki pomeni strm breg, potem bo prav **Kukovnica**. Kaj je prav: **Zali rovt** ali **Zavrot**, **Moščenik** ali **Mošenik**, **Čadovlje** ali **Čadole**, **Stegovnik** ali **Stegunek**? V teh in podobnih primerih bi bilo najprej treba ugotoviti izvor imen, potem bi se šele lahko odločili za eno ali drugo varianto.

Od kod ima **Badjura Križje** za **Križe**, **Stenično** za **Senično**, **Putrhof** za **Puterhof** in **Ljubel** za **Ljubelj**? Pač se je približal nemškemu originalu Baumgarten, če je zapisal **Pungart** za **Pungrat**, toda takšna doslednost ni umestna.

Dobrča je verjetno **Dobra gora**; to soglašja pomensko z nemškim **Gutenbergom**. Toda kdo ve, kaj pomeni ime **Lajb**? Podobnih nejasnosti je še več.

Zanimiva je pisava imen **Novake**, **Paloviče** (ne **Palovče**!), **Potarje**. Če bi imeli pred očmi izvor teh imen bi morali pisati **Novaki**, **Palovčiči**, **Potarji**, ker prihajajo ta imena od ljudi, ki so se tam naselili. Prvotno so ljudje gotovo govorili takole: grem k **Potarjem**, **Palovičem**, **Novakom**, prihajam od **Potarjev**, **Palovičev**, **Novakov**. Po analogiji **Brezje**, **Zvirče**, **Leše**, **Čadovlje** pa so nastala imena **Novake**, **Paloviče**, **Potarje**. Vendar bi po našem mnenju teh imen danes ne kazalo več izpreminjati.

Visoče! Tu imamo primer, da je obveljala narečna oblika namesto knjižne **Visoko**.

Čudno se bo zdelo marsikomu, če se vprašamo od kod **Sv. Ana**? Pa samo pomisli naj: vsi pravimo **šentančani**, **šentanska dolina** in ne **Svetoančani**, **svetanska dolina**! In glej, v odlomku iz **Ovčarja Marka**, ki ga objavljamo prav v tej številki, piše **Janez Jalen šentana**! Vprašanje je, ali ni **šentana** prvotnejša oblika, ki se je še ohranila v **Rodinah**, kamor je vodila nekdanja tovorniška pot, in ali se ni pri nas le umetno prekrstila v **Sv. Ano**. — Predlagani **Podljubelj** za to naselje vzbuja naslednji pomislek: **Podljubelj** že obstoji onstran prelaza na slovenskem Koroškem, ki se bo prej ali

slej moralo priključiti svoji matični deželi. Zato bi bilo treba za **Sv. Ano** najti prikladnejše ime.

Nujna je sprememba imena **Puterhof**. Po predlogu nekaterih naj bi se to naselje preimenovalo v **Podkošutnik**. Prav bi bilo, da bi se s predlogi oglasili še drugi.

Vojteh Kurnik

Kar je **Drabosnjak Koroški** — to je **Vojteh Kurnik Tržiču**.

Rokodelec-kolar, nadarjen ljudski pesnik, buditelj slovenstva v Tržiču, ko je še vse ječalo pred nemškim pritiskom.

Živel in delal je nekako pred 100 leti v idilični **Rodarjevi hišici** pri mostu in umrl leta 1886 v Ljubljani, star 60 let.

Zložil je veliko preprostih pesmic, katerih je bilo precej priobčenih v »**Novicah**« in drugih tedanjih listih. Najbolj so poznane tiste, v katerih opisuje svoj rojstni kraj, njegove lepote, rokodelstvo, šege in navade. V zvezi z današnjim člankom o **Ljubeljskem prelazu** prinašamo tisto okroglo, v kateri opisuje šentančane in njihovo življenje na **Ljubeljskem prelazu**.

ROTARSKI FANT

Rotarski fant sem jest,
znam se povsod obnest,
da mi ga para ni,
tega sem svest.

Dva močna konjiča 'mam,
eden fuks, eden pram,
ko pod Ljubeljem sem
vole ujarmam.

Tolčem jih, sam tiščim
skoro da nisem hin.
Hijo, hoti!
stalno kričim.

Ko pa spravim voz na Ljubelj,
šment, sem pa spet vesel.
Blaga oddajam,
katera prodajam.

Živino izprežem zdaj,
dam ji pod zobe kaj,
sam pa letim,
da še kaj ulovim.

Kar jest vem, da živim,
radosten vedno sim,
četudi dostikrat
kaj pretrpim!

Delam rad, pojem rad,
pijem posebno rad.
Kdo bi mar žaloval,
dokler je mlad.

Tukaj pogledjte me —
pera zavihane
črnega škarjovca,
kak mi stoje!

Kdor jih želi imet,
naj jim gre sam na sled,
jaz jih ne pustim si vzet
za celi ta svet.

Močen sem, zdrav in čvrst,
ljubeo na vsaki prst,
če bi nezvesten bil,
znal bi natvez.

Dečve se men' reže,
drugim pa preč beže —
jaz pa imam
izvoljeno že.

Telovadno društvo v jubilejnem letu

Slovenija proslavlja letos 90-letnico, kar je zaživel pri nas prvo telovadno društvo, Tržič sam pa slavi letos 50-letnico delovanja telovadnega društva, ki je z izjemo okupacijskih let vsa desetletja krepilo tržiško mladino. Ta pomembna obletnica nam v pestrosti in polnosti družbenega dogajanja, kar nekam uhaaja iz vida. Vendar je prav, da jo Tržič in z njim vsa Gorenjska dostojno proslavi.

Tedni in meseci teko. Vedno bliže so nam jubilejne prireditve. Še pičle tri tedne je do telovadne akademije, mesec dni kasneje bo skupni nastop vseh šol tržiške občine, 7. junija pa okrožni telovadni zlet vseh gorenjskih telovadnih društev z razvitim prapora.

Če kritično pregledamo delo posameznih oddelkov v telovadnici, vidimo, da ne gre vse tako kakor bi moralo. Mlajši oddelki, t.j. cicibani, pionirski podmladek in pionirji, pionirke ter mladinci so se sicer številčno nekoliko skrhili, vendar ti, ki so ostali, vadijo redno in z navdušenjem in s takimi je delo prijetno. Odločno premalo pa je v našem društvu članic, mladink in — zlasti v zadnjem času — članov. Naj nam bodo v tem pogledu za vzgled Jeseničani, ki so postavili kompletno prvo vrsto na tekmovanju v Ljubljani in odnesli pri članih prvih pet mest! Če hočemo, da bodo vse te prireditve, ki so že tik pred nami, lepo izpadle, kot je bilo to v Tržiču vedno, se morajo številčno šibki od-

delki znatno ojačiti. Kaj nam pomaga krasna telovadnica, ki je namenjena tudi odrasli mladini, ženam in možem, če pa le-ti raje zaidejo k filmskim predstavam in ostalim zabavam! Res je, da so bile pri redni vadbi članov tudi objektivne težave, vendar sedaj, ko so te odstranjene, zopet vabi telovadnica vse, ki so in ki so bili nekdanji redni obiskovalci telovadnih ur, zopet k redni vadbi.

Naši smučarji na Jahorini

Pretekli teden je prva smučarska ekipa SŠD Ljubelja sodelovala v mednarodnem tekmovanju za jahorinski pokal. Ekipo so sestavljali: Štefe Janez, Lukanc Slavko, Križaj Zdravko in Križaj Peter. Tekmovali so v vseh treh alpskih disciplinah: v veleslalomu, smuku in slalomu. Poleg domačih tekmovalcev so sodelovali tudi grški smučarji in avstrijski mladinski državni prvaki.

Vse tekmovalne proge so bile odlično pripravljene. Snežne prilike so bile ugodne. Vzpenjača je delovala brezhibno.

Veleslalom (dolžina proge 1200 m, viš. razlika 400 m in 36 vrtic): 1. Štefe Janez 1,09; 2. Mulej Tina 1,09,9; 3. Toni Mark (Avstrija) 1,12,5.

Smuk (dolžina proge 2400 m, viš. razli-

ka 650 m): 1. Štefe Janez 1,40,2; 2. Mark Toni (Avstrija) 1,44; 3. Križaj Peter 1,47.

Slalom, 2 teka (dolžina proge 500 m, viš. razlika 250 m, 52 vrt): 1. Mulej Tina 2,01,5; 2. Štefe Janez 2,02,9; 3. Ilija Jože 2,05,3.

Naši tekmovalci so stanovali v novozgrajenem planinskem hotelu, ki je le 500 metrov oddaljen od vzpenjače. Tekmovalci so bili prijazno sprejeti in odlično postreženi. Organizacija, ki so jo imeli v rokah domači funkcionarji, je ob pomoči tov. Čopa potekala brezhibno.

V skupnem plasmanu je zmagal naš Štefe in si s tem priboril tri pokale v trajno, enega pa v prehodno last. Drugi je bil Toni Mark, tretji pa Križaj Peter.

NOGOMET

Nogometno prvenstvo Gorenjskega centra je v polnem teku. Po tretjem kolu je domače prvo moštvo vodilno v svoji skupini.

Odigralo je prvo tekmo na Jesenicah proti Bratstvu ter doseglo dvoštevilično zmago 12:1, v drugem kolu na vročih kranjskih tleh pa neodločen rezultat 2:2. Na domačem igrišču je porazilo Gregorčiča s 5:2. Mladinci so v prvem kolu zaslužen premagali prvaka mladinskega tekmovanja za Gorenjsko z 2:1. Tekmovanje postaja vse bolj zanimivo, kvaliteta našega

moštva vidno napreduje, saj vsi omenjeni rezultati niso zgolj slučajni. Velika volja in disciplina vseh igrarjev in trenerja tov. Levnariča nam je jamstvo za osvojitve častnega prvega mesta. V nedeljo, 12. t. m. ob 14. uri nastopa mladinsko moštvo proti mladincem Ločana, ob 16. uri pa bo glavna tekma proti ŠD »Ločan« iz Škofje Loke. Tekma je odločilnega pomena, kajti Ločan je prvaki jesenskega tekmovanja. Zato vabimo občane Tržiča in okolice, da pridejo bodrit svoje, da dosežejo pomembno zmago, ki je pogoj za vstop v slovensko ligo.

Preteklost in bodočnost Ljub. liskega prehoda

(Nadaljevanje s 4. strani)

predstavniki so se že ponovno sestali, ker se zavedajo pomena ljubeljskega predora in žele, da bi ga z dovršitvijo dokončnih del usposobili za promet.

Predor se pričinja na naši strani pri carinarnici in končuje za staro cerkvijo sv. Lenarta nad Ridovcem onstran Ljubelja. Nahaja se v globini 300 m pod vrhom ter je dolg 1550 m; od tega je okrog 680 m na naši in ca 870 m na avstrijski strani. Širok je 12,5 m, visok pa 8 m.

Če je bil ljubeljski prelaz že v preteklosti izredno važen in je kljub svoji hudi strmini tudi preteklo leto pripeljal več gostov v našo državo kot Podkorensko in Jezersko sedlo skupaj, si lahko predstavljamo, kako ogromen promet se bo zopet pretakal po šentanski dolini po izgotovitvi predora. Vsi ti tujci bodo dobivali prve vtise o naši domovini prav na tleh tržiške občine. Če bodo ti slabi — jih bo pozneje zelo težko popraviti. Zato je čim hitrejša ureditev vseh potrebnih turističnih naprav pri nas ne samo naš krajevni, temveč tudi vsedrжавni problem!

Ugled naše domovine v svetu zavisi v mnogočem prav od stanja v našem turizmu. Zato je nujno potrebno, da nam vsi merodajni faktorji pomagajo napraviti naše nad vse pomembno obmejno področje v lepo in prijetno okolje, ki bo na vsakega prišleca napravljalo kar najugodnejši vtis.

Vtisi planinca - veterana s Kriške gore

(Nadaljevanje)

Da ne bi obnavljal poti, ki sem jo bil pred desetimi leti sam opravil preko Babnega vrta na Javornik, odkoder sem se povzpel na Storžič, sva se s tovarišem zedinila, da kreneva na pobočje Storžiča v najmikavnejši in obenem najkrajši smeri; preko Bašelskega Gradišča, ki ga na vrhu krona stara cerkva sv. Lovrenca. Ta gora Sv. Lovrenca (892) je izpostavljen pomol, ki s svojim položajem obvladuje vso južno stran, in ni čuda, da so jo davni prebivalci, morda že v prazgodovinski dobi, izbrali za svoje utrjeno gradišče. Prav lani je bodri arheolog našega narodnega muzeja ugotovil tu sledove staroslovenske naselbine z ostanki prvobitne lončarske obrti. Že ime cerkvenega patrona sv. Lovrenca izdaja tajno starodavnega selišča. Tudi na polhograjski gori sv. Lovrenca so bili izkopali razne starine iz rimske in starejše dobe.

To po svoji legi in svoji preteklosti zanimivo postojanko sva torej hotela zavzeti. Pri Vaškarjevih na lepi kmetiji na znožju te gore je naju lastnik nove lovske kočice, ki se je sončil na gornjem

robu Gradišča, povabil, naj greva z njim po bližnjici, vijugasto izpeljani lovske poti. Tabla z lakoničnim napisom: »Turistom prepovedana pot!« pove več kakor zgolj svarilo. Zakaj molče izraža tudi grajo in obsodbo turistom, ki povzročajo lovskim gospodarjem škodo, z vpitjem plašče divjad v skrbno negovanem lovišču.

V višini 830 m, torej nekako na izohipsi Sv. Jošta, se dviga lična lovska kočica. Pri nje gradnji so bili zasledili starinske ostanke, ki pričajo o upravičenosti imena Gradišče. Malo više v bregu se na prisojni goličavi beli nizka starinska cerkva sv. Lovrenca, v nje zavetju pa čepi borni cerkovnikov dom. Tu vam je divno razgledišče: v dnu zad gole strmine Storžiča, spredaj sproščen pogled po Gorenjski Savski planjavi, ki ji gospoduje staroslavni, sedaj že moderni industrijski Kranj, spodaj pa domači okoliš pesnika pripovednika Matije Valjavca, preddvorskega rojaka.

V oddih nam je bila posled zložna hoja po razdrapanem kolovozu navzdol do sedelca, do t. zv. Luže, kjer se nahaja kal

ali mlaka za napajanje živine. Ta šetnja je trajala jedva deset minut, nakar se je pričel vzpon naravnost na mestoma kar kruto strmo pobočje Storžiča. Govedo se po teh košenicah ne more pasti. Pač pa so domačini pospravili za to leto zadnjo košnjo v kopice ter jih ojačali s stogi, da bi jih veter ne raznesel po strmini.

Poldan je zvonilo po dolinskih cerkvah, posebno slovesno je donelo gor od Trstenika, ko sva do dobra upehana in od sonca zaripla prispela na zložno nadelano višinsko stezo, ki drži od Bašelj-skega sedla proti Krničarjevi koči na Javorniku. Če bi bila imela v načrtu vrh Storžiča, bi bila od tu krenila v pečinasti svet, ki se je nad nama bočil. Toda bila sva namenjena v zapadno smer, da še ta dan, ki se je bil pravkar prevesil, prehodiva dolgi hrbet Kriške gore in se vrneva v Ljubljano.

Poslej je bila hoja po dobro nadelani a po živinskih parkljih zelo razdrapani poti prava višinska promenada. Kratek postanek sva si privoščila v novem planšarskem stanu, v Krničarjevi koči na Javorniku, kjer nama je bradat pastir uslužno postregel s kislim mlekom. Ko sem se točno pred desetimi leti prvokrat vzpenjal na Storžič, sem bil pod večer prispel v preprosto pastirsko bajto, kjer so me kosci prijazno medse sprejeli ter mi odkazali ugodno ležišče v senu. Sedaj pa se dviga na tem kraju zidana stavba, novodobni planšarski dom, da imajo v njem človek in govedo varno zadržanje. Menda bodo v tej novi Krničarjevi »koči«, ko bo vse urejeno, tudi turistom namenili kak prostor za mizo v kuhinji in ležišče v podstrešju.

Še ničle pol ure hoje po dolomitski stezi, držeči po razritih obronkih, z lepimi pogledi v globel Babnega vrta, pa sva prispela do planinske postojanke na Veliki poljani. Blagodejno tišino sončne pokrajine je oživljala družba mladih nedeljskih izletnikov, ki so venomer popravljali in brundali ob spremljevanju kitare. Mladino, ko se sprostijo v planinskem ozračju, prevzame svojevrstna razigranost, ki si ji daje duška na vsakršen način. No, petje je onim, ki ne sodijo v njih družbo, še najprijetnejši izraz mladostne ubranosti. Zoprni pa utegnejo postati kvantači in kvartači, kakršnih se na žalost ne manjka na gorskih izletih. — Kočo sedaj širijo in prezidavajo, tako da bo v njej prostora za letoviščarje, ki se bodo v tem višinskem domu (ok. 1500 m) gotovo dobro počutili, če se gostišče le ne bo izmaličilo z značajem dolinske »oštarije«.

Po skromnem obedu žurno dalje! Na poti, ki drži na lomske plat, treba prevažati sedlo ter se spustiti v globel Male ali Zaloške poljane. Tu se pričinja vzpon na strmo pobočje Tolstega vrha. Tristo metrov visoko se stromi spodaj gozdnata, zgoraj pa gola in skalovita reber, ki sva jo premagala v pčli uri, čeprav je kašipotna deska na spodnjem razpotju napovedovala eno in pol ure hoje. Prav je, da so časovne napovedi v planinah malce pretirane; gorohodci se čutijo vsaj zadovoljne sami s seboj, ko nakazani čas prehite in tako razvrednotijo.

Tako zadovoljstvo je tudi naju obšlo, ko sva na skalnatem vrhu sedla k oddihu in užitku — razgleda, ki se je nama, kolikor ga proti vzhodu ne zastira zastavna piramida visokega Storžiča, v vsej obsežnosti razgrnil. Vrhunski cilj tega dne sva torej srečno dosegla. Kdo ne pozna prijetnega občutja, če stopi prvič v življenju na gorski vrh, četudi se ta ne odlikuje po bog ve kaki nebotični višini? Stara znanca sva si kot pobratima segla v roko. Dolinske bratovščine se sklepajo ob vinu, često že v omotici, planinske pa pod milim nebom v sijaju sonca in ob pogledu na širni svet, v oni ubranosti, ko bi vsakemu dobremu človeku rekli radi — »Ti!« In tako sta storila tudi Tonč in Jože, tovariša si v stanovskem pokoju. Pobratimijo sta si s čajem zalila in z breskvami osladila. — Tako lirično nadahnjena je bil ta vrhunski dožitek.

Nastopila sva — sestop. Prva njega polovica je pravšnja grebenska hoja po ozki stezi, ki sem si jo moral na več mestih le misliti in iskati. Zakaj tako neznatno je izhrojena in se vije včas po tako prepadnem svetu, da je treba vsak korak previdno zastaviti, da ti ne spodrsne. Ne vem, kje bi se ustavil, če bi se zavalil po travnati strmini dol po južnem pobočju. Na severno stran pa prepada Kukovnica v več pečinastih drčah in melinah proti Lomski globeli. Ima pač sličen obraz kakor njena vzporedna, a dokaj višja in daljša soseda Košuta: na naši strani strme travnate in drnate rebri, na koroški pa razrito in škrbinasto pečevje. — Blizu srednje višinske točke, pri Vratih (1492 m), je menda edini prelaz za pešce, namenjene z južne plati k Sv. Katarini v Lomu.

Približno poldrugo uro traja ta slemska hoja, ki pa ni taka, da bi se je kdo naveličal. Saj mu uhajajo pogledi venomer na slikoviti relief gorskega in dolinskega sveta: zdaj proti severu na robato mejašico Košuto in na gostoliubne Kofce ali v tržiško globel Lomščice s fevdalnim gradom Puterhofom, zdaj na južno plat, na gorenjsko Posavje, na prisojni zdravilni Golnik in na sanjavo planinsko selo Gozd, ki ju Kriška gora varuje pred rezkim pišem severnih vetrov, zdaj zopet v daljo na zapadu, kjer tone sonce za vrhovi Julijskih velikanov. Planinskega cvetja sva v tem letnem času zaman iskala, le drobne ponižlave nebine (astre) so še skromno životarile. A baje kako bujna

je cvetana spomladi! V višinskih legah se veseli oko cvetov svišča in avriklija, po senošetih pa so posejane žametaste murke. V Vratih pa najde srečesledec celo čarobni ceptec ali lepi čevljec. Koliko še drži Valvasorjeva trditev (III. 459), da se na visokih planinah pri Tržiču nahaja izredno mnogo škorpionov, da tiči pod vsakim kamnom tak strupenjak, se nisem mogel prepričati. Vsekakor jih tamošnji kmetje ne razpečavajo več v tuje dežele, kakor so z velikim dobičkom delali v Valvasorjevi dobi.

Šele na zapadnem koncu se gorski hrbet razklene v obširneje planoto, v Kolarjev travnik, odnosno Mežnarjevo senošet. Poslej pa se prične steza vesiti v naravnem naklonu in se tudi v gozdnem predelu, ki pokriva ves zapadni rob Kukovnice, nič ne ublaži. Ne samo da naju je žuril čas, tudi strmina je pospešila hojo navzdol. Saj je treba opravičiti malone tisoč metrov strmega sesto-pa, preden dospoš v kultivirani svet, v območje tržiškega mesta. Prej pa se ustaviš še na Veliki Mizici, na nekakšnem kresišču, na pomolu, odkoder se razgledaš po »kranjskem Birminghamu« ter premotriš vse prirodne silnice, ki so dale povod za nastanek te obrtne naselbine in so pogoj za njen razvoj. »Blagor Tržičanom!« sem si mislil, »da imajo tako imenitno razgledišče prav nad svojim živahno utripajočim mestom!« Tam doli vrvež ljudi, ropot vozil in strojev, zatoхло tovarniško vzdušje, tu gori pa nad vsakdanjostjo vzvišena, dolinskemu šumu in prahu odmaknjena prirodna — leca!...

Ugodje, kakršno navdaja planince, ko se vrača z uspele gorske ture, so iztreznili nepričakovani vtiski, ko je naju pri božjepotni cerkvi sv. Jožefa opozorila straža, da se nahajava v območju oborožene sile. Kakor da sem se predramil iz lepega sna ter se zavedel, da je sedaj konec mirovne ubranosti, ki me je ves ta božji dan spremljala! Dospevši na trdo cesto v mestu, sva se s prijateljem znašla v topi realnosti. Blažila jo je le prijetna zavest, da sva preživela idealen dan v sončnem planinskem ozračju, v kričečem nasprotju s krvavimi dnevi, ki jih doživljajo poljske poljane. Zdravo utrujena sva sedla v tržiški vlak, ki je naju pod večer pripeljal v sivo Ljubljano, ki sva jo zapustila pred dvanaajstimi urami s problematičnim načrtom doslej nama neznanu Kukovnice.

Opažanja s planinskih poti

Če hodiš po planinskih poteh in obiskuješ naše planinske postojanke, opaziš večkrat, da nimajo nekateri ljudje nobenega spoštovanja do narave, markiranih poti, vpisnih knjig, žigov, niti do imovine postojank samih. Uničujejo planinsko cvetano, plaše in ubijajo živali, namenoma poškodujejo markacijo, čečkajo po vpisnih knjigah in jih trgajo, vnašajo v knjige »svoj besedni zaklad z vsemi cvetkami«, kvirajo in kradejo žige in niti malo ne pazijo na opremo, imovino in čistočo postojank. Skratka, vse si dovolijo. In potem, kolikokrat so naše postojanke zgolj visokoležeče

pičnice! Ali naj bo vse to slika kulturnih planincev, kulturnih Slovencev, ki se tako radi trkammo na prsi, da smo kulturni? Nikakor!

Vsi obiskovalci naših planin moramo tako nekulturno početje preprečevati z ljubimi in neljubimi sredstvi. Posebno pa je treba o tem poučevati mladino doma, v šoli in v društvih. Socialistični človek mora biti resnično vzgojen in v vsem gledati lastno skupnost in v naše lepe domovine. V planine ne hodimo uničevati alkohola, ampak v njih spoznavamo lepoto in vrednote narave, kjer si nabiramo novih moči za življenjsko delo.

samo tedaj bomo res pravi planinci in kulturni ljudje. Po tem nas bodo sodili tudi drugi.

Končno pa še nekaj besedi takim, ki tega ne bodo ali ki tega nočejo upoštevati. Lepote narave čuva tudi zakon, zakon o varstvu kulturnih spomenikov in naravnih redkosti. Planinstvo pa je družbena organizacija in je kot taka pod posebnim varstvom zakona o kaznivih dejanjih zoper splošno ljudsko premoženje ter premoženje združnih in drugih organizacij. Vsako uničevanje naravnih redkosti, poškodovanje, uničenje ali prikrivanje (tatvina, utaja, ponebnje ali verba tega premoženja, t. j. markacij, varovalnih naprav na stezah, klinov, žic, mostov, lestev, pa tudi koč, zavetišč, inventarja, t. j. opreme ali imovine itd.) se kaznuje z denarno kaznijo, pa tudi z odvzemom prostosti. Nič ne pomaga. Kdor je brezobziren, proti takemu je treba tudi brezobzirno postopati, če ne pomaga lepa posvarilna beseda.

PLANINSKO DRUŠTVO TRŽIČ OBVEŠČA

da naj si vsakdo preskrbi dovoljenje za obmejni pas, če hoče v s tozadevno odredbo dovoljeni obmejni pas; dovoljenja izdaja Svet za notranje zadeve Okrajnega ljudskega odbora v Kranju;

Gozdarstvo v Švici

(Nadaljevanje)

Interesantna za nas je kategorizacija lastništva teh gozdov. 3/4 gozdov ali 68 odstotkov vseh gozdov posedujejo občine, ostala 1/4 gozdov pa je v rokah privatnikov. Državnih gozdov je vsega 7%. Privatni gozdovi so silno zdrobljeni ter sestavni del kmetijskega posestva. Največji privatni gozd meri 126 ha, večji del posestev pa meri 4—1 ha, 1/2 ha in še manj. Od državnih gozdov zveznega značaja odpade del na fakultetski gozd, ostalo pa na zaščitne gozdove ob železnicah. Kvaliteta gozdov pa je nepričakovano dobra iz razlogov, ki jih bomo razumeli šele pozneje. Švicarji raje uvažajo les, kot pa bi preko mere sekali v lastnih gozdovih. Zato se ne smemo čuditi, da znaša povprečna masa na 1 ha v nižavju do 500 m³ z letnim prirastkom do 14 m³ na 1 ha, v Alpah pa 150 m³ z letnim prirastkom 2 m³ na 1 ha. Povprečno znaša lesna masa na 1 ha 200—250 m³ na 1 ha s povprečnim prirastkom 4—4.5 m³ na 1 ha. Če pa pomislimo, da Švicarji merijo les šele od 16—18 cm dalje, da torej zanemarjajo lesno maso mladovja, potem so navedene številke o masi in prirastku še za nekoliko procentov višje.

Omenili smo že v članku o kvaliteti gozdov v tržiški okolici, da je priporočljivo za vsakega posestnika, da prešteje svoj gozdni zaklad, kakor banka denar. Tega priporočila ne bi mogli nasloviti na švicarje, — na učitelje, kako je treba ravnati z gozdovi.

Tam se vrše obvezne meritve lesa vsaki h10 let ter na podlagi teh klupacij sestavljajo gospodarske osnove ali načrte. Na teh gospodarskih osnovah hočejo ugotoviti tisto lesno zalogo, ki bo dala najboljše in najboljše prirastek. Zatenkrat smatrajo, da dá lesna zaloga na 1 ha — 400 m³ ta zaželen prirastek. Na

da mora vsakdo točno izpolniti v postojankah obrazec, ki je predpisan za tiste, ki v postojankah prenočujejo;

da je prenočevanje v postojankah za nečlane mnogo dražje kot za člane; nečlani morajo po določbi Planinske zveze poleg tega plačati še prispevek za Gorsko reševalno službo;

da je vpeljano v društvenem lokalu dežurstvo, ki je razvidno na društvenem Vestniku;

da je ob sobotah zvečer in čez medeljo oskrbovana naša postojanka na Kofcah in na Dobri od maja; stalno je oskrbovan Dom pod Storžičem; koča na Zelenici bo stalno oskrbovana od srede aprila;

da bomo prirejali skupne izlete, ki naj poživijo planinsko tovarništvo; izleti bodo objavljeni na društvenem Vestniku;

da mora vsakdo, ki hoče uživati ugodnosti, imeti poravnano članarino za leto 1953;

da mora imeti vsakdo vedno s seboj osebno in društveno legitimacijo;

da naj vsakdo svoje želje ali pritožbe sporoči upravnemu odboru.

*

Obiskujte naše lepe planine in naše postojanke in svetujte nam, kako bi obisk le-teh povečali! V planinah naj dobi vsak naš delovni človek najlepši oddih!

PD Tržič

sečni etat ali donos odpade samo 2% od lesne zaloge. Vendar zaradi varčevanja ne posekajo niti 2%, ampak največ 1.2% od lesne mase. Švicarji so namreč med zadnjo svetovno vojno posekali v nižavju okoli 10.000 ha gozdov zaradi pridobitve njiv za prehrano prebivalcev. To gozdno izgubo hočejo s tem navedenim varčevanjem izravnati.

Švicarji poklanjajo vso pozornost na gojenje gozdov, zato je postala švica, ki je v tem pogledu dosegla po svojih gozdarskih strokovnjakih, kakor so bili Biolley — Leibundgut in drugi, velikanške upehe, prava »Meka« za pravoverne gozdarje, ki žele videti gojitvena gozdarska dela za lastne oči.

Organizacija dela pa je šla preprosta in enostavna in prav zato tako učinkovita v razvoju švicarskega gozdarstva. Bistveno je tudi to, da je zaposlenost na istem mestu stalna od začetka dela do smrti. Obstoje samo tri delovna mesta in sicer za delavca, nižjega gozdarja in nadgozdarja. Vsak kanton predpisuje drugo učno dobo za delovno mesto. Za delavca n. pr. je v enem izmed kantonov predpisana 3 letna učna doba, kjer se delavec praktično in teoretično izobrazuje predvsem v gojenju gozdov, v gradnji potov in cest, v urejanju hudoornikov. Ko napravi izpit, je v prejemkih izravnani z industrijskim delavcem. Vsak delavec ima svojo skrinjo, — kamor spravlja potrebno orodje za podiranje dreves, tako da se mu ni treba preveč mučiti pri svojem delu. Te specialno tehnične pripomočke, ki jih mi ne poznamo, dobi od uprave, sekire, cepine, žage pa si mora sam priskrbeti. Čiščenje vej pred podiranjem drevja, da se ne poškoduje pomladek, je značilno za veliko pozornost gozdnemu narašča-

ju. Na dan oklesti delavec 6—8 dreves; drevo poderejo delavci točno v naznačeno smer in na tej liniji, kamor bo padlo drevo, upognejo še pomladek, da je slednji obvarovan. Veje sproti odstranjujejo iz gozda; ker sekajo drevesa pri dnu, se po očiščenju sečnega prostora ne najdejo več sledovi, da se je tu vršila sečnja. Ob sečnji odkazanih dreves odstranjujejo tudi vse rakasto drevje, omelasto in rašljasto. Od sečne mase odpade 55% na dolge hlode dolžine 24 do 25 m. V višjih legah zaradi strmene ne obelijo hlobov, da se obvarujejo hlobo pri spuščanju in da se pesek ne zarije v les. Veje podelajo v butare po 80 cm širine. Pri spuščanju hlobov ne puste, da bi si hlobo po volji izbiral pot, ampak ga stalno spremljajo zaradi varovanja pomladka in tudi hlobo samega. Po gozdnih poteh, ki so 2,5 m široke in imajo nagib do 20%, izvleče v žimskem času 1 konj po 50 m dolg vlak hlobov, to je 50 m³ lesa.

Kakor smo že omenili, je švica klasična dežela za negovanje in gojenje gozdov. Kako ta posel vršijo, bomo spoznali iz naslednjih vrst.

V enodobnih — oplojenih ali napložitvenih sestojih potem ko je bila gozdna površina naplojena in je pomladek toliko odrasel, da so bila odstranjena nadstojna drevesa, se vrši do 10 leta starosti — plevljenje, kakor na polju. Dvakrat na leto prečistijo pomladek od robidovja, maline in drugega nepoželjnega plevela in ovijalk — srobota in bršljana. Ko preide sestoj v mladovje — Jungwachs, ko se začne vse bolj dotikati krošnje in nastopa goščavje, se vrši takozvani negativni izbor, kjer se odstrani samo slabo drevje v vladajočem sloju drevja. To je krivo, rogovilasto, rašljasto, bolešno drevje. Pri nas odsekamo tako drevje pri tleh, medtem ko v švici odsekajo samo krošnje, s čimer omogočijo sosednim drevesom dostop večje svetlobe. Odstranjujejo tudi vodoravne in debele veje; toda polnilni prostor, to so drevesa, ki so zaostala v rasti, ostanejo nedotaknjena. S tem dosežejo:

1) Da imajo takoj rezervo, ako slučajno propade nadstojno drevo, s čimer se izognemo luknjam ali praznim prostorom v sestoji.

2) Da ostane tlo trajno zaščiteno od sonca ter vetra. Sestoj obdrži svojo malo sestojno klimo; tlo ostane vlažno, kar je pogoj za uspevanje sestoja, trava in plevel se ne more usidrati.

3) Vsled zamračenosti v sestoji se drevje naravno čisti od vej ter tako dobimo ravna, brezvejna drevesa.

4) Ker se gosto drevje pod snegom naslanja drug na drugega, vzdrži pritisk snega ter se s tem izognejo snegolomov.

Tam kjer ni polnilnega rastja, ga u-metno ustvarjajo, da presajujejo senčne sadike (jelka, smreka, bukev,) v sestoji vse v cilju, da dosežejo brezvejna drevesa.

(Nadaljevanje sledi)

PREKLIC

Preključem besede, izgovorjene v navzočnosti organa ljudske milice v Tržiču, ker so neutemeljene. — Ivanka Klemenc, Tržič, Sp. Preska 4.

Kriminalna kronika

KER NE SPOŠTUJEJO PREDPISOV, SE BODO MORALI ZAGOVARJATI PRED SODNIKOM ZA PREKRŠKE

V zadnjem času opazujemo v večernih urah na cesti več kolesarjev, ki vozijo brez luči, kljub temu, da je to po predpisih prepovedano in da s tem načinom vožnje ogrožajo cestni promet, saj imamo že veliko primerov težkih nesreč, celo smrtnih žrtev. Zato apeliramo na državljane, da opremijo kolesa tako, kakor predpisi zahtevajo, ker le na ta način se izognemo prometnim nesrečam, pa tudi raznim kršitvam. Navajamo nekaj primerov, ki se bodo morali zaradi teh kršitev zagovarjati pred sodnikom za prekrške in sicer: Rozman Pavel iz Kovorja, Golmajer Franc iz Tržiča, Meglič Peter od Sv. Neže, itd.

Prav tako se še danes najdejo ljudje, ki vozijo motorna dvokolesa brez vsakega izpita ter ogrožajo varnost prometa in ljudi. Brez strokovnega znanja je prepovedana vožnja z motornimi vozili! Vse to je znano, vendar pa se ne upošteva! Navajamo nekaj oseb, ki se bodo morale zagovarjati pred sodnikom za prekrške, ker so bile za-

sačene na cestah pri vožnji z motornimi kolesi in nimajo za to izpita: Resman Jože iz Zapuž, Avsenik Slavko od Sv. Neže, itd.

KER SO NEPOŠTENI, SE BODO MORALI ZAGOVARJATI PRED SODIŠČEM

Pred sodiščem se bo morala zagovarjati Hriberski Antonija, bivša delavka BPT Tržič, ker je Luskovnik Gabrijelo z Ljubljanske ceste št. 8 a ogoljufala za ca 10.000 dinarjev. Pri imenovanju to ni edini primer, saj je bila zaradi tatvine že kaznovana in zaprta, po prihodu iz zaporu pa se ni poboljšala, pač pa je po nekaj dneh ponovno izvršila kaznivo dejanje, za katero bo morala dajati odgovor pred ljudskim sodiščem.

V zadnjem času je tudi Breje Pavla iz Kovorja izvršila kar tri tatvine pri sodelavkah v predilnici, zaradi česar se bo morala zagovarjati pred sodiščem.

Ravno tako se bo moral zagovarjati pred sodiščem Žikič Danilo, ker je na nepošten način ogoljufal Papler Fanca z Ljubeljske ceste št. 25 za ca 3000 din.

Naši šahisti poročajo

V nedeljo, 29. marca smo odigrali prvi dvoboj proti eni najmočnejših šahovskih enot na Gorenjskem, ŠD Jesenice. Dvoboj je bil prijateljskega značaja.

Ceprav smo dvoboj izgubili z rezultatom $4\frac{1}{2} : 5\frac{1}{2}$, vidimo, da so bile moči izenačene, posebno, ko smo eno partijo v popolnoma dobljenem položaju remizirali.

Dobili smo: 1. Roblek proti Langusu, 2. štefe proti Janu, 3. Smolej proti Jamarju, 4. štalc proti Debeljaku. Remiziral pa je Jurančič proti Suheljnu. Velik uspeh smo dosegli na prvi štirih deskah, kjer smo do-

bili z $2\frac{1}{2} : 1\frac{1}{2}$.

Povratni dvoboj, ki bo 26. t.m. v Tržiču, pričakujemo v upanju na uspeh.

Imeli smo tudi brzopotezno prvenstvo Tržiča za mesec april. Med 11 udeleženci je zmagal štefe Sašo z 9 točkami. Velika borba pa je bila za ostala mesta, saj so si drugo, tretje in četrto mesto razdelili kar trije tekmovalci in to Košir, Rozman ter Hribar (vsak po 6 točk). Na nadaljnja tri mesta, katera so si med seboj razdelili, so se plasirali sami stari »gadje«: štalc, Peračič in Smolej, ki so osvojili po 5 točk.

Gibanje prebivalstva

Rojeni v času od 20. marca do 3. aprila: Mikolič Boris, Bistrica 62; Meglič Mihael, Vadiče 6; Beg Marija, Ljubeljska 3; Benedičič Darko, Ziganja vas 52; Radič Marijan, Pristava 7; Tomazin Marko, Ahačičeva 2; Hlebs Janez, Pristava 10; Peharc Fani, Ljubeljska 23; Čuden Jožefa, Cerkvena 26.

Umrli v času od 20. marca do 3. aprila: Gros Jamez, Bistrica 34, 52 let; Frič Janez, Ljubljanska 28, 20 let; Godnjov Neža, Lom 24, 81 let; Kern Marija, Križe 43, 60 let; Hribar Angela, Sv. Ana 59, 72 let.

Poročeni v času od 20. marca do 3. aprila: Papler Stanislav, delavec, Leše 5 in Novak Marica, delavka, Ljubljanska 28.

Kronika nesreč

V palec leve roke se je vsekali Leopold Fornazarič.

Z mastjo se je oparil po obrazu, nogi in roki Janez Šmitek.

Pri sekanju drv se je ranil v desno nogo Drago Stanič.

Desno nogo si je zvil in nalomila Štefanija Ogris.

Z eksplozivom si je poškodoval levo nogo Jože Krčmar.

S steklom se je ranil nad desnimi očesom Viktor Klofutar.

Na stroju se je ranil in kazalec desne roke in si prelomil kost Filip Rožič.

Pascedovanja

Parcele v Križah ob cesti proti Sebenjam prodam. Ogled in informacije na mestu v nedeljo, 12. aprila ob 9. uri dopoldne.

IZ UREDNIŠTVA

Naprosamo vse, ki so bili internirani v Dachau in svojce onih, ki so tam umrli, pa niso bili omenjeni v našem podlistku: »Ko nisem bil človek«, da se zglaste pri piscu tega članka tov. Andreju Tišlerju, Dolinska cesta 2.

Popravek. V članku Mladina se pripravljala na mesec mladosti, objavljenem v zad-

nji številki, smo pomotoma poročali, da pripravlja »Palčke« DKUD na gimnaziji. V resnici jih pripravlja pionirski odred na osnovni šoli.

Prihodnja številka Tržiškega vestnika bo izšla v dneh pred 1. majem in bo posvečena delavskemu prazniku. Iz tehničnih razlogov bomo v njej združili 9. in 10. številko.

Rešitev nagradne uganke iz številke 6.

Tržiški vestnik je sicer drag, vendar nam je kljub temu drag.

Za nagrade so bili izžrebani: Pintarič Igor, Sebenj 52; Čarman Milan, Slap 145; Močnik Jože, Za virjem 5. Nagrade dobe v upravi »Tržiškega vestnika«.

Kina Tržič

11.—12. aprila: **Svet na Kajžarju.**

Četrti slovenski umetniški film, za katerega je napisal scenarij Ivan Potrč, režiral pa ga je France Štiglic. Obravnava prerajanje viničarjev-tlačanov iz Slovenskih goric v gospodarje. Film je bil izdelan lani. V vlogi viničarja Vračka Miro Kopač, v vlogi njegove žene Jule Vika Podgorška, viničarsko dekle Liziko igra Tatjana Šenk, Trinkausa pa Vladimir Skrbinešek.

15.—16. aprila: **Begunec.** Angleški film Carola Reeda o vodji skupine irskih revolucionarjev Johnnyju Mac Queenu, ki se po napadu na banko skriva pred policijo, dokler ga ne odreši krogla iz samokresa njegovega dekleta Kathleen. V naslovni vlogi James Mason. Kritika hvali umetniške kvalitete filma, očita pa mu idejno zgrešenost.

18.—19. aprila: **V Monte Carlo.** Francoski film v režiji Jeana Boyerja in s sodelovanjem jazz-orkestra Roya Venture. Na vlaku najdejo člani orkestra dojenčka, kar povzroči nešteto komičnih situacij zaradi vprašanja očetovstva, dokler zadeve ne razvozlija policija in ne pride otrok k pravi materi. Ljubitelji jazz filma ne bodo zamudili.

22.—23. aprila: **Bagdaski tatič.** — Angleški barvni film, ki sloni na arabski pravljici o bagdaskem tatu, a sta mu scenerista odmerila globlje poslanstvo: Abu je oznanjevalec boja proti tiraniji Džafarja, ki je pregnal pravega kralja Amada Nosilec glavne vloge in ljudje iz množice so pristni orientalski, Džafarja pa igra Conrad Veidt. Film je monumentalen.

25.—26. aprila: **Tereza.** Ameriški film o slabiču, amer. vojaku Philipu, ki spozna ob koncu zadnje vojne na italijanskem bojišču Terezo, se po povratku v Ameriko z njo poroči, a z njo v zakonu ni srečen, dokler ne zapusti doma, ki je kriv njegove nesposobnosti za življenjski boj. Film je delo režiserja Freda Zinnemannana in sodi med boljše ameriške filme.

29.—30. aprila: **Divji deček.** Francoski film o prostitutki Marie, njenem sinu Simonu in pustolovcu Paulu, ki se vanj zaljubi. Ko sin začuti, da zaradi Paula izgublja mater, poskuša Paula ubiti. Iz obupa ga dvigne šele novo okolje, življenje med mornarji, kjer je dobil delo. Film je pretresljiv dokument razjedene kapitalistične družbe.